

VOLODIMIR BODNÁR – JURIJ OSZTAPEC

A 2006. évi ukrajnai parlamenti választások országos és regionális aspektusból

A parlamenti választások országos eredményei

Ukrajnában a 2006. évi parlamenti és helyhatósági választások olyan ellenzéki hangulatban zajlottak, mely a 2004-es elnökválasztási kampány óta nem csitult, amikor is a második forduló bírósági megfellebbezését követően kiírt megismételt választásokat Viktor Juscenko nyerte meg. Kihasználva a „narancsos koalíción” belüli komoly ellentéteket (Julia Timosenko miniszterelnök, P. Porosenko, a Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács elnöke leváltása, a kölcsönös vádak a hivatali helyzettel való visszaélést illetően stb.), azok a politikai erők, amelyek Leonyid Kucsma volt elnök valamikori környezetének vezető személyiségei köré tömörültek, felkészültek a visszavágásra. Pártjukból egyetlen disszonáns hang sem szivárgott ki. Ellenkezőleg, azoknak a vezető politikusoknak, akik a Régiók Pártjának listáján akartak indulni a választásokon, pártjukat be kellett vinniük a Régiók Pártjának hajójába, amiért cserébe felkerültek a pártlistára. A 2004. december 26-i elnökválasztás alkalmával Janukovics a szavazatok 44,19 százalékát szerezte meg.¹ Az elnök pártja úgy számított, hogy hasonló eredményt tud elérni a 2006. évi parlamenti választásokon is. A legutolsó közvéleménykutatás eredményei a választások küszöbén azt mutatták, hogy a legtöbb

¹ Пашенко В. *Політичне Закарпаття. 15 років вибору*. Довідник. – Ужгород, 2006. – С. 127.

szavazatra a Régiók Pártja (30–34%), a Mi Ukrainánk Blokk (20–24%) és Julia Timosenko Blokkja (15–19%) számíthat. Ugyancsak a közvélemény-kutatások prognosztizálták azt, hogy Ukrajna Kommunista Pártja, Ukrajna Szocialista Pártja, Vitrenko Népi Ellenzék Blokkja, Litvin Népi Blokkja esélyes még arra, hogy parlamenti mandátumokat szerezzen. Ilyen erőviszonyok mellett indult neki az ország a választásoknak.²

Ukrajna Igazságügyi Minisztériumának adatai szerint 126 pártnak állt jogában részt venni a választásokon. A Központi Választási Bizottság a szavazólapra 45 választási alanyt vett fel. Sok olyan párt volt, melyek választási tömörülést hoztak létre (összesen 16 blokkot), hogy ily módon növeljék támogatóik számát. A választási végeredmény meglepetést hozott. Az exit poll felmérés a következő szavazati arányokat mutatta: Régiók Pártja – 31%, Julia Timosenko Blokkja – 23,9%, a Mi Ukrainánk Blokk – 15,5%, Szocialista Párt – 5,4%, Kommunista Párt 3,3%. A nagy hibahatárok miatt az exit poll nem tudta felmérni, hogy vajon elérik-e a parlamenti küszöböt az olyan választási tömörülések, mint Litvin Népi Blokkja, Vitrenko Népi Ellenzék Blokkja, a Nem Így Ellenzéki Blokk, Kosztyenko-Pljuscs Ukrán Blokkja stb.³

1. táblázat. A 2006-os választásokon parlamentbe jutott ukrajnai pártok⁴

Régiók Pártja	Julia Timosenko Blokkja	Mi Ukrainánk Blokk	Ukrajna Szocialista Pártja	Ukrajna Kommunista Pártja
32,14%	22,29%	13,95%	5,69%	3,66%
8 148 745	5 652 876	3 539 140	1 444 224	929 591

A választások eredményeként a 45 pártból és tömörülésből Ukrajna Legfelsőbb Tanácsába csak ötnek sikerült bekerülni: Régiók Pártja – 32,14% (186 parlamenti mandátum), Julia Timosenko Blokkja – 22,29% (129 mandátum), a Mi Ukrainánk Blokk – 13,95% (81 mandátum), Ukrajna Szocialista Pártja – 5,69% (33 mandátum), Ukrajna Kommunista Pártja – 3,66% (21 mandátum).⁵ Ezzel a „narancsos koalíciónak”

² Остаточні дані національного екзит-полу // *Післямова*. – 2006. – 28 березня.

³ Уо.

⁴ Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2006/W6P001>

⁵ Волошин О., Храбрый О. Узкое горлышко властѣ // *Експерт*. Украинский деловой журнал. – 2006. – № 13. – С. 16.

(a Mi Ukrajnánk Blokk, Julia Timosenko Blokkja, Ukrajna Szocialista Pártja) esélye lehet az újbóli kormányzásra. Azok az erők, amelyek 2004-ben elveszítették az elnökválasztást, és most Viktor Janukovics vezetésével mérették meg magukat, megfellebbezték a végeredményt, ám a Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta a Központi Választási Bizottság döntését.

Mire enged következtetni a választási végeredmény?

Először is, Ukrajna továbbra is megosztott marad nemcsak földrajzi, hanem elektori szempontból is: a déli és a keleti régiókban a legtöbb szavazatot a Régiók Pártja, a Központi és a Nyugati régiókban Julia Timosenko Blokkja, míg a három legnyugatibb megyében (Kárpátalja, Lviv, Ivano-Frankivszk) az elnökpárti Mi Ukrajnánk Blokk szerezte a legtöbb szavazatot. Ez a tagolódás arról tanúskodik, hogy az ország lakossága ellentétes értékek mentén sorakozik fel. Az ország keleti része Oroszországhoz húz, míg a nyugati az Európai Unióval szimpatizál.⁶

Másodszor, a 2006. március 26-i választások alkalmával a protestszavazatok érvényesültek. Akik a Régiók Pártjára szavaztak, az ellenzékét támogatták, akik pedig Julia Timosenko Blokkjára adták voksukat, azok a központ törekvéseit támogatták, melyek azonban megítélésük szerint nem válnak valóra. A hatalom pártja, a Mi Ukrajnánk Népi Szövetség gyakorlatilag elveszítette a választásokat.⁷

Az ukrajnai állampolgárok szertefoszlatták azokat az aggodalmakat, hogy Ukrajnában nem életképes az arányos választási rendszer. A választók mindössze 5 pártot, illetve tömörülést juttattak parlamenti mandátumhoz. Viszonylag kevés volt az érvénytelen voks, illetve a leadott szavazatoknak több mint 70 százalékát azok az erők kapták, amelyeknek sikerült átlépniük a parlamenti küszöböt (23% szavazott az alatta maradókra). Ez a többség céltudatos választását bizonyítja.⁸

Negyedszer, a Mi Ukrajnánk Blokk gyenge szereplésének egyik oka, hogy azok a vezető személyiségek, akik Viktor Juscenkót támogatták az elnökválasztás során, a 2006-os kampányban önállóan mérették meg magukat, s végül nem érték el a parlamenti küszöböt. Ha nem aprózzák el erőiket, sokkal jobb eredményt érhetek volna el.

⁶ Вибори на Закарпатті (Результати голосування до Верховної та обласної рад по районах) // *P.I.O.* – 2006. – 1 квітня.

⁷ Попередні результати виборів до ВР України // *P.I.O.* – 2006 – 1 квітня.

⁸ Волошин О., Храбрый О. Узкое горлышко власти // *Експерт. Украинский деловой журнал.* – 2006. – № 13. – С. 18.

Ötödször, a választásokon először vett részt két magyar párt, melyek az ukrajnai magyarok érdekeinek képviselőit vállalták fel, ezek az Ukrajnai Magyarok Pártja (ld. KMKSZ) és az Ukrajnai Magyarok Demokratikus Pártja (ld. UMDSZ).

A választások Kárpátalján

A választások Kárpátalján nyugodt légkörben, különösebb incidensek nélkül zajlottak. Elszórtan nyújtottak be panaszt hibás választói névjegyzék, a szavazók befolyásolásának szándéka stb. miatt. Ám ezeknek nem volt döntő befolyása sem a választási kampány menetére, sem a szavazásra.

A Központi Választási Bizottság a népképviselők megválasztására 225 választókerületet hozott létre, ebből 5-öt Kárpátalján:

2. táblázat. A 2006. március 26-i ukrajnai népképviselő-választás kárpátaljai választókerületei és szavazóköröi⁹

<i>A választókerület sorszáma</i>	<i>A szavazókörök száma</i>	<i>A választókerület központja</i>	<i>A választókerülethez tartozó járás, város</i>
66.	125	Ungvár	Ungvári j.; Ungvár, Csap
67.	182	Szolyva	Nagybereznai, Volóci, Ökörmezői, Szolyvai, Percsenyi j.
68.	126	Munkács	Munkácsi j.; Munkács
69.	170	Beregszász	Beregszászi, Nagyszőlősi, Ilosvai j.; Beregszász
70.	174	Técső	Rahói, Técsői, Huszti j.; Huszt

A megyei Igazságügyi Főigazgatóság adatai szerint Kárpátalján az ukrajnai politikai pártok 115 megyei szervezetet jegyeztettek be. Ebből 26-nak van ezer főt meghaladó tagsága. 23 olyan megyei pártalapszervezet van, amelyek a megye minden járásában rendelkezik tagsággal. Ez a Kárpátalján bejegyzett pártok 20%-át jelenti. A politikai pártok 20 megyei szervezete (az összes bejegyzett 17,4%-a) egyetlen szervezeti egységgel sem rendelkezik, azaz csak *de jure* léteznek, *de facto* semmilyen tevékenységget nem folytatnak, így nincsenek befolyással a régió politikai életére.

⁹ Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2006/W6P001>

A választási kampány során Kárpátalján a legtöbbet a Mi Ukrajnánk Blokk, Julia Timosenko Blokkja, Litvin Népi Blokkja, Ukrajna Szocialista Pártja hallatta a hangját. Kevésbé volt aktív a Régiók Pártja, Vitrenko Népi Ellenzéki Blokkja, Kosztyenko-Pljuscs Ukrán Népi Blokkja, az Öko + 25 Környezetvédelmi Párt. A többi politikai erő gyakorlatilag ismeretlen maradt Kárpátalján. Kivéve még a két magyar pártot: az Ukrajnai Magyarok Pártját (elnöke: Kovács Miklós, bejegyezve 2005. február 17-én) és az Ukrajnai Magyarok Demokratikus Pártját (elnöke: Gajdos István, bejegyezve 2005. március 24-én). Noha arra esélytelenek voltak, hogy a parlamentbe képviselőt juttassanak, megyei szinten komoly politikai erőt képviseltek.

Kárpátalján a következő választási tömörülések jöttek létre: 1. Mi Ukrajnánk Blokk (Mi Ukrajnánk Népi Szövetség, Ukrajna Iparosainak és Vállalkozóinak Pártja, Ukrán Nacionalisták Kongresszusa), elnök I. Kril', a Szülőföldünk Kárpátalja elnevezésű megyei társadalmi szervezet társelnöke; 2. Julia Timosenko Blokkja (a Haza Összukrán Egyesület és az Ukrán Szociáldemokrata Párt), elnöke O. Kemenyash népképviselő; 3. Litvin Népi Blokkja (Ukrajna Népi Pártja, Igazságosság Összukrán Baloldali Egyesület), elnöke S. Ratusnyak, Ukrajna népképviselője, Ukrajna Népi Pártja megyei szervezetének elnöke; 4. Lazarenko Blokkja (Szociáldemokrata Szövetség, Ukrajna Szociáldemokrata Pártja és a Gromada Összukrajnai Egyesület), elnöke Ya. Andrusyak, a Szociáldemokrata Szövetség megyei szervezetének elnöke; 5. Kosztyenko-Pljuscs Ukrán Népi Blokkja (Egységes Ukrajna Ukrán Néppárt, az Ukrajnai Kisgazdák és Kisiparosok Pártja), elnöke V. Murga, a megyei állami adminisztráció Erdészeti Főigazgatóságának vezetője; 6. Nem Így! Ellenzéki Blokk (Ukrajna (egyesített) Szociáldemokrata Pártja, Ukrajna Köztársasági Pártja), elnöke I. Rizak, Ukrajna (egyesített) Szociáldemokrata Pártja megyei szervezetének elnöke; stb. Kárpátalján a választási blokkok némiképp másként alakultak, mint Ukrajnában általában. Ennek több oka van. Az egyik, hogy a blokkokat alkotó vezető pártoknak nincs megyei szervezetük. A másik, hogy egyes pártok megyei szervezetei szemben állnak a párt országos vezetésével. Ilyen az Egységes Ukrajna Ukrán Néppárt. A harmadik, hogy egyes pártok megyei alapszervezeteiket nem a törvényes határidőn belül alakították meg, így illegitímek. Negyedszer, némely pártok megyei szervezetei különböző okok miatt nem tudták megkötni a választási koalíciót. Ilyen az Ébredők Párt és a Reformok és Rend Pártja.

A Mi Ukrajnánk Blokk, Litvin Népi Blokkja, Julia Timosenko Blokkja, Ukrajna Szocialista Pártja komoly agitációs munkát folytatott Kárpátalján. Szórólapjaikat eljuttatták az emberek otthonaiba, plakátjaik Kárpátalja-szerte láthatók voltak. Az offenzív kampány nem volt hiábavaló, amint az kiderül a parlamenti választási eredményekből:

3. táblázat. A kárpátaljai választókerületekben a 2006. március 26-i népképviselő-választáson legtöbb szavazatot elért pártok¹⁰

A választó- kerület sorszám	Az a párt (blokk), amelyik a legtöbb szavazatot kapta	A pártra (blokkra) leadott szavazatok (%)
66.	Julia Timosenko Blokkja	28,32
67.	Mi Ukrajnánk Blokk	26,08
68.	Mi Ukrajnánk Blokk	34,18
69.	Mi Ukrajnánk Blokk	25,95
70.	Régiók Pártja	25,71

4. táblázat. A 2006. március 26-i ukrajnai parlamenti választások kárpátaljai eredményei (a legtöbb szavazatot elnyert pártok és tömörülések)¹¹

<i>A párt (blokk) neve</i>	<i>A pártra (blokkra) leadott szavazatok (%)</i>
Mi Ukrajnánk Blokk	25,77
Julia Timosenko Blokkja	20,27
Régiók Pártja	18,62
Ukrajna Szocialista Pártja	3,64
Litvin Népi Blokkja	3,5

A sikeres kampányon túl a Mi Ukrajnánk Blokk győzelme Viktor Juscsenko elnök európai külpolitikájának is köszönhető. Kárpátalja sajátos geopolitikai helyzetben van (határos Lengyelországgal, Szlovákiával, Magyarországgal, Romániával), ezért ennek hatásai elsősorban ebben a régióban mérhetők le.

A kárpátaljai megyei tanácsai választások eredményei részben leképezik a parlamenti voksolást:

¹⁰ Forrás: <http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2006/W6P001>

¹¹ Вибори на Закарпатті (Результати голосування до Верховної та обласної рад по районах) // *P.I.O.* – 2006. – 1 квітня.

5. táblázat. A Kárpátaljai Megyei Tanács összetétele a 2006. március 26-i választások alapján¹²

<i>A párt (blokk) neve</i>	<i>A pártra (blokkra) leadott szavazatok (%)</i>	<i>Az elnyert mandátumok száma</i>
Mi Ukrajnánk Blokk	22,67	30
Julia Timosenko Blokkja	19,01	25
Régiók Pártja	11,24	15
Litvin Népi Blokkja	5,4	7
Ukrajnai Magyarok Pártja	3,29	5
Ukrajnai Magyarok Demokratikus Pártja	3,29	4
Ukrajna Szocialista Pártja	3,18	4

Megyei szinten másfajta pártkoalíció körvonalazódik, mint országosan. A megyei tanácsban a Mi Ukrajnánk Blokk, Julia Timosenko Blokkjának egy része, a Régiók Pártja, az Ukrajnai Magyarok Pártja, az Ukrajnai Magyarok Demokratikus Pártja és Ukrajna Szocialista Pártja lépett koalícióra, összesen 67 képviselő. Ellenzékben 23 képviselő maradt (Litvin Népi Blokkja és Julia Timosenko Blokkjának másik része). A megyei tanács elnökévé V. Kichkovskijt, elnökhelyettesévé Brenzovics Lászlót (Ukrajnai Magyar Párt) és M. Martint (Julia Timosenko Blokkja) választották. A vezetőség megválasztása alkalmával megmutatkozott, hogy a Timosenko Blokk helyi szervezete belső konfliktusok által szabdalt.

6. táblázat. A kárpátaljai járási és helyi tanácsi választások eredményei a 2006. március 26-i választások alapján¹³

<i>A párt (blokk) neve</i>	<i>Járási tanácsi képviselők száma</i>	<i>Helyi tanácsi képviselők száma</i>
Mi Ukrajnánk Blokk	254	103
Julia Timosenko Blokkja	172	90
Régiók Pártja	114	50
Ukrajna Szocialista Pártja	61	22
Litvin Népi Blokkja	60	20
Újjászületés Pártja	40	16
Ukrajnai Magyarok Pártja	49	22
Ukrajnai Magyarok Demokratikus Pártja	36	9

¹² Дивіться, хто пройшов... // *P.I.O.* – 2006. – 15 квітня.

¹³ Партії, що пройшли до районних та міських рад // *P.I.O.* – 2006. – 8 квітня.

Az alakuló ülésen saját frakciót hozott létre Julia Timosenko Blokkja (frakcióvezető Andriy Serbaylo), a Mi Ukrainánk Blokk (Ivan Baloga), a Régiók Pártja (Oleksandr Ledida), Ukrajna Népi Pártja (Michaylo Syatinya), illetve a Szocialista Párt is (Oleksiy Pristaya), noha valójában frakció alakításához legalább 5 képviselőre van szükség.

Jól szerepelt mind megyei, mind járási szinten a két magyar párt.

6. táblázat. A kárpátaljai magyar pártok képviselete a megyei és járási/városi tanácsokban a 2006. március 26-i választások alapján¹⁴

<i>A közigazgatási egység</i>		<i>Képviselek száma</i>	
<i>neve</i>	<i>típusa</i>	<i>az UMP részéről</i>	<i>az UMDP részéről</i>
Kárpátalja	megye	5	4
Ungvári		7	5
Nagyszőlősi	járási	11	6
Munkácsi		4	–
Beregszászi		27	25
Nagyszőlős		3	–
Munkács		2	–
Csap	város	4	–
Técső		3	3
Beregszász		8	6
Összesen:		71	49

Egyértelműen az Ukrainai Magyar Pártnak a nagyobb a súlya a magyarok között, ami többek között azzal magyarázható, hogy elődje, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség 1989-es megalakulása óta az ország egyik legtekintélyesebb kisebbségi érdekvédelmi szervezetévé nőtte ki magát. Másrészt az UMDP élén álló Gajdos Istvánban kevésbé bíznak a magyarok, mint a másik pártot irányító Kovács Miklósban. Gajdos hosszú ideig az Ukrainai (egyesített) Szociáldemokrata Párt vezető politikusa volt, amely mind Kárpátalján, mind országosan lejáratja magát. Hozzá kell azonban tennünk, hogy Gajdos Beregszászban megnyerte a polgármesteri választásokat. A többi kárpátaljai nagyváros első emberei: Munkácson V. Pet'ovka (Mi Ukrainánk Népi Szövetség Politikai Párt), Ungváron S. Ratushnyak (Litvin Népi Blokkja).

A magyar pártok választási sikere Ukrajna-szerte visszhangot váltott ki, aminek köszönhetően a jövőben várható, hogy egyre több párt fogja

¹⁴ Uo.

felvállalni az ukrainai kisebbségek érdekeinek képviseletét a választásokon. A román kisebbség már ki is nyilvánította szándékát, hogy országos pártot alakítson érdekeinek képviseletére a különböző hatalmi szervekben.

A 2006-os választások Ukrajnában és ezen belül Kárpátalján átlátható, demokratikus rendszerben, komolyabb jogsértések nélkül zajlottak. Mind a helyhatósági, mind a parlamenti választások győztese a Mi Ukrajnánk választási blokk lett. Ám most, tanulmányunk lezárásakor – 2006 május végén – még nem tudni, milyen koalíció alakítja meg Ukrajna következő kormányát.

(A tanulmányokat fordította Fedinec Csilla)